

Η ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ

ΤΟ ΒΙΝΤΕΟ ΕΜΠΛΟΥΤΙΖΕΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ '70

ΤΗΣ ΓΙΟΥΛΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Νίκος Ναυρίδης, «Looking for a place» (1999)

Μαριάννα Στραπατσάκη, «Fantasies of the Mediterranean» (1990)

Και στην Ελλάδα, αρκετοί καλλιτέχνες χρησιμοποίησαν το μέσο του βίντεο, είτε αυτόνομα (σε μόνιτορ και προβολές), είτε ενσωματώνοντας βιντεο-προβολές σε εικαστικές εγκαταστάσεις και περιβάλλοντα. Από τους πρώτους Έλληνες καλλιτέχνες που ασχολήθηκαν –μεταξύ άλλων– με το βίντεο είναι η **Μαριάννα Στραπατσάκη**, ο **Κώστας Τσόκλης**, ο **Άρης Προδρομίδης**, ο **Γιώργος Λαζόγκας**, ο **Δημήτρης Αλθρινός**, ο **Θόδωρος (Παπαδημητρίου)**, η **Λήδα Παπακωνσταντίνου**, κ.α.

Ήδη από τη δεκαετία του '70, η χρήση του βίντεο αρχίζει να κάνει την εμφάνισή της με την καταγραφή performance, δράσεων και εικαστικών συμβάντων από καλλιτέχνες όπως η **Γιούλα Γαζετοπούλου** (παρουσίαση βιντεοσκοπημένης δράσης στο «Πολύπλανο», 1980), ο **Θόδωρος** (που ασχολήθηκε ιδιαίτερα με happenings και performance, κάποιες φορές σε συνδυασμό με βιντεο-καταγραφές και προβολές, όπως στο «Χειρισμός XXX», που παρουσιάστηκε το 1981 στο Άμστερνταμ και αργότερα στη Eurogalia στις Βρυξέλλες), η **Λήδα Παπακωνσταντίνου**, ο **Νίκος Ζουμπούλης**, η **Τίτσα Γραϊκού** κ.α.

Από τις πρώτες απόπειρες δημιουργίας

εικαστικού βίντεο ξεχωρίζει το έργο «Προς ποικίλες χρήσεις» του **Γιώργου Λαζόγκα**, όπου, σε κοντινό πλάνο, ένα απλό γκαζάκι μετατρέπεται συμβολικά σε αντιεξουσιαστικό εργαλείο. Το βίντεο, λιτό στην εικόνα του και πρωτόλειο από τεχνικής άποψης, δημιουργεί ιδιαίτερη αίσθηση με την απλότητα του, το πικρό χιούμορ του και την αμεσότητα του. Παρουσιάστηκε το 1979 στη γκαλερί «Δεσμός». Πρόσφατα είχαμε την ευκαιρία να το ξαναδούμε, μαζί με πολλές ακόμη πρώιμες καταθέσεις έργων βίντεο από άλλους καλλιτέχνες της γενιάς του, στην έκθεση του ΕΜΣΤ «**Τα χρόνια της αμφισβήτησης: η τέχνη του '70 στην Ελλάδα**».

«Καμακωμένο ψάρι»

Ο **Κώστας Τσόκλης** πρότεινε, από τη δεκαετία του '80, ένα διαφορετικό, περισσότερο «ζωγραφικό» τρόπο χειρισμού του βίντεο, προβάλλοντας βιντεοσκοπημένες εικόνες πάνω σε ζωγραφισμένες επιφάνειες. Το 1986 εκπροσώπησε την Ελλάδα στην 42η Μπιενάλε της Βενετίας με τα «Ολόσωμα πορτραίτα», όπου οι προβολές γίνονταν πάνω σε ζωγραφισμένες οθόνες παράγοντας μια ιδιαίτερη ζωγραφική

ποιότητα, και το «Καμακωμένο ψάρι», έργο που αποκτά και τρίτη διάσταση καθώς συνδυάζεται με ένα πραγματικό καμάκι «καρφωμένο» σε ένα βιντεοσκοπημένο ψάρι που σπαρταρά αέναα, χωρίς διαφυγή. Έκτοτε, έχει παρουσιάσει πολλές φορές έργα βίντεο, μεταξύ των οποίων η «Άρτεμις» που παρουσίασε στο ΕΜΣΤ και ο «Συμπερασματικός Οιδίπους», η εντυπωσιακή βιντεο-εκατάσταση που είδαμε φέτος στο Νέο Κτίριο του Μουσείου Μπενάκη.

Από τους πρώτους καλλιτέχνες που πειραματίστηκαν συστηματικά με το βίντεο είναι ο **Άρης Προδρομίδης** και η **Μαριάννα Στραπατσάκη**. Ο Προδρομίδης άρχισε να πειραματίζεται με το νέο –για τα ελληνικά δεδομένα– μέσο από τα τέλη της δεκαετίας του '70. Το 1981 παρουσίασε στη «Μέδουσα» την πρώτη του ατομική έκθεση με βίντεο, με τίτλο «Αναμορφώσεις: περιβάλλον, βίντεο». Η Στραπατσάκη, που παρουσίασε τα πρώτα της βίντεο στα μέσα περίπου της δεκαετίας του 80, ασχολήθηκε κυρίως με βιντεο-εγκαταστάσεις σε ιδιόμορφους ιστορικούς χώρους («Fantasies of the Mediterranean» 1990, «Βυζάντιο» 1994 κ.α.), πολλές από τις οποίες παρουσιάστηκαν

και σε διοργανώσεις στο εξωτερικό. Ταυτόχρονα, ασχολείται με τη ζωγραφική. Σήμερα διδάσκει στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, στο Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας.

Βιντεο-εγκαταστάσεις, διαδραστικά βίντεο και πολυμέσα

Από τους σημαντικότερους Έλληνες καλλιτέχνες που ασχολήθηκαν με το βίντεο και τις ψηφιακές τεχνολογίες γενικότερα είναι ο **Μάνθος Σαντοριναίος** ο οποίος, παράλληλα με το προσωπικό του εικαστικό έργο, δραστηριοποιήθηκε και σε άλλα πεδία, προωθώντας τις ψηφιακές μορφές τέχνης και την έρευνα για την τέχνη και τις τεχνολογικές εφαρμογές στην Ελλάδα: σκηνοθέτησε πειραματικές εκπομπές τέχνης για την κρατική τηλεόραση, δημιούργησε το Κέντρο για τον Ψηφιακό Πολιτισμό «Φούρνος» και καθιέρωσε το Medi@terra, το σημαντικότερο ελληνικό φεστιβάλ για την τέχνη και την τεχνολογία, ενώ παράλληλα οργανώνει διάφορα project, όπως το microMuseum, στο διαδίκτυο. Τα τελευταία χρόνια διδάσκει Βιντεοτέχνη και Πολυμέσα στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και στο ΠΜΣ «Ψηφιακές Μορφές Τέχνης».

Από τη νεότερη γενιά καλλιτεχνών που ενσωμάτωσαν το βίντεο στη δουλειά τους ξεχωρίζουν ο **Μίλτος Μανέτας** (το έργο του οποίου περιστρέφεται γενικότερα γύρω από τη σύγχρονη κουλτούρα των υπολογιστών, με συχνές αναφορές σε γνωστά video-games όπως η Lara Croft και ο Super Mario), ο **Αλέξανδρος Ψυχούλης** (ο οποίος το 1997 απέσπασε το –πρώτο για την Ελλάδα– βραβείο Μπενέσε της Επιτροπής της Μπιενάλε της Βενετίας για το διαδραστικό έργο «Black Box») και ο **Νίκος Ναυρίδης** (που παρουσίασε το πρώτο του βίντεο στην 23η Μπιενάλε του Σάο Πάολο, εγκαινιάζοντας μια ιδιαίτερη θεματική ενότητα με τα χαρακτηριστικά του «μπαλόνια», ενώ ακολούθησε μια σειρά από βίντεο και βιντεο-εγκαταστάσεις με το γενικό τίτλο «Δύσκολες αναπνοές» και πρόσφατα η εγκατάσταση του στην Αρσενάλε, στα πλαίσια της 51ης Μπιενάλε της Βενετίας).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα έργα του **Ανδρέα Σάββα**, ο οποίος, εκτός από βίντεο και βιντεοπροβολές που έχει παρουσιάσει κατά καιρούς σε εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, έχει δημιουργήσει και μια ενδιαφέρουσα σειρά

εγκαταστάσεων που ασκούν συμβολικά –και με ιδιαίτερο χιούμορ– κριτική στο μέσο της τηλεόρασης: στη σειρά «Εφιάλης» (1996), σπασμένες τηλεοράσεις αντί να προβάλλουν εικόνες βγάζουν αφρούς, ενώ στο «Punishment» (1998-99) αναμμένες τηλεοράσεις είναι στραμμένες προς τον τοίχο ώστε οι προβολές τους να μην είναι ορατές από το θεατή.

Από τους νέους καλλιτέχνες, που ασχολούνται –άλλοι συστηματικά και άλλοι περιστασιακά– με το βίντεο, ξεχωρίζουν επίσης η γλύπτρια **Παναγιώτα Τζαμουράνη** (η οποία απέσπασε με δύο συμμετοχές βίντεο το πρώτο βραβείο ΔΕΣΤΕ το 1999), ο **Μπάμπης Βενετόπουλος**, η **Ελένη Λύρα**, ο **Νίκος Παπαδημητρίου**, η **Λήδα Πάττα**, η **Γεωργία Σαγρή** (Βραβείο ΔΕΣΤΕ 2001) και πολλοί ακόμα, που μέσα από τους πειραματισμούς τους έδωσαν νέα ώθηση στο εικαστικό βίντεο στην Ελλάδα με εξαιρετικά και πολύ ενδιαφέροντα προσωπικά δείγματα γραφής.

Άρης Προδρομίδης, «Η συνάντηση» (1999)

Κώστας Τσόκλης, «Καμακωμένο ψάρι» (1985)

Μάνθος Σαντοριναίος, «Crash» (1996)

Ανδρέας Σάββα, «Εφιάλης» (1996)

Παναγιώτα Τζαμουράνη, «Διαδρομές» (2004)